

Chińskie mocarstwo surowcowe

Adam Maksymowicz¹

Chinese raw material power. Prz. Geol., 66: 595–597.

Abstract. The methods of recognition, research and exploration of raw materials by China in the country and abroad are presented. Foreign investments are implemented with particular caution, after their thorough evaluation and are usually taken over by the minority package. Attention is paid to investments related to the exploitation of copper ores, and especially their dissimilarity with the global economic situation. China invests in African mining using the method of parallel infrastructural and social investments, thus squeezing its Western competitors out of this market. Against a background of leading global producers of the most important raw materials, China ranks first, moving far ahead of all other countries.

Keywords: China, raw material investments

Chińska ofensywa surowcowa na dużą skalę rozpoczęła się wraz ze światowym kryzysem gospodarczym, który nastąpił w 2008 r. Kryzys ten spowodował, że ceny podstawowych surowców niezbędnych do produkcji przemysłowej obniżyły się o ok. 50% w stosunku do szczytowych notowań sprzed kryzysu. Chiny uznały tę sytuację za bardzo im sprzyjającą do przejmowania najbardziej atrakcyjnych zagranicznych aktywów surowcowych. Dwie kwestie wymagają w tej sprawie wyjaśnienia. Po pierwsze, skąd Chiny wiedzą, które złoża na świecie warto kupić? Druga kwestia dotyczy funduszy, które w każdej chwili mogą zaoferować, przede wszystkim firmom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej. Co do tej pierwszej kwestii to jest ona studiowana non stop w każdym zakątku świata przez setki chińskich specjalistów – geologów, górników i ekonomistów – niezależnie od tego, czy Chiny są zainteresowane zakupem praw do przejęcia złoża lub kopalni, czy też nie. Ta wiedza stanowi jeden z podstawowych atutów ekspansji Chińczyków, dzięki której na ogół otrzymują oni to, czego zapragną po możliwie najniższej cenie, jaka aktualnie obowiązuje na światowym rynku. Hołdując natomiast zwyczajom przyjętym już w czasach starożytnych, informacje o rozwoju własnej bazy surowcowej zachowują w tajemnicy lub przynajmniej traktują jako poufne.

Jeśli zaś chodzi o zasób funduszy przeznaczonych na zakup złóż surowców za granicą to Chiny mają nadwyżki handlowe prawie ze wszystkimi krajami, z którymi prowadzą interesy. To obecnie suma ok. 3 bilionów USD. Jak wynika z oszacowania zysków z operacji i wydatków na zakupy zagranicznych inwestycji górniczych, suma ta nie maleje w efekcie tych działań lub zmienia się w bardzo ograniczonej skali. Zasadą jest, że przejmowane złoża surowców, w wyniku ich zagospodarowania, przynoszą dochody znacznie przekraczające koszt ich pozyskania. Procedura ta tworzy niezależne rezerwy finansowe w czołowych chińskich firmach, które dokonują tego typu transakcji. Charakterystyczną cechą tych zakupów jest na ogół mniejszościowy udział w kontraktach z technologicznie zaawansowanym partnerem. Dopiero po opanowaniu przez chińskich specjalistów technologii wydobycia czynią

oni starania o zakup pakietu większościowego. Wartość takich transakcji przeważnie nie przekracza 1 mld USD.

Osobną sprawą, która na ogół jest całkowicie pomijana w relacjach surowcowych Chin, jest stała i nieprzerwana ekspansja badawcza i poszukiwawcza na terenie własnego kraju. Jej efekty są nie mniej spektakularne od zagranicznej penetracji surowcowej. Oba kierunki działań tworzą bazę surowcową, która jest przygotowana zarówno na koniunkturę gospodarczą, jak i na sytuację kryzysową światowej gospodarki. Zagraniczna ekspansja surowcowa przynosi Chinom dochody nie ze sprzedaży pozyskiwanych kopalni, ale z ich importu z własnych zagranicznych kopalń. W ten sposób Chiny większość potrzebnych im surowców sprowadzają po kosztach ich wydobycia i transportu. Obniżają w ten sposób giełdowe ceny surowców i dokonują uzupełniających zakupów poprzez giełdę – również po możliwie najniższych kosztach. Chińska ekspansja zagraniczna jest lepiej znana. Z tego powodu więcej uwagi należy poświęcić pracom związanym z chińską ofensywą surowcową na terenie własnego terytorium, choć wydaje się, że statystycznie, finansowo i gospodarczo są to sprawy powszechnie znane. Jednak metody pozyskiwania przychylności oraz korzystnych dla Chin kontraktów surowcowych na świecie są mniej znane, a to one na ogół determinują przyszły sukces chińskich inwestycji.

METODY POZYSKIWANIA INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH

Proces pozyskiwania przez chińskie przedsiębiorstwa górnicze przychylności państw dysponujących zasobami strategicznych złóż potrzebnych chińskiej gospodarce można prześledzić na przykładzie zdobywania praw do eksploatacji złóż miedzi. Od końca XX w. ceny tego metalu sygnalizują gospodarczy rozwój globalnego rynku lub jego ograniczenie. Zależność ta jest powszechnie uznawana przez zachodnich analityków (Mihm, 2018). Z polskiego punktu widzenia znajomość rynku miedzi jest interesująca również ze względu na miejsce KGHM Polska Miedź S.A., który od wielu lat jest notowany w pierwszej dziesiątce największych na świecie producentów tego metalu. Wyniki szczegółowej analizy takiego stanu rzeczy wyjaśniają

¹ Gazeta Obywatelska, ul. Barlickiego 28, 50-324 Wrocław; adam.maksymowicz@op.pl

stałe rozmijanie się koniunktury gospodarczej ze wzrostem produkcji miedzi. Wynika to ze spóźnionych przychodów z inwestycji poczynionych w okresie koniunktury. Realizacja zysków z inwestycji następuje natomiast w okresie bessy, co dodatkowo wpływa na obniżenie ceny tego metalu. Cykl ten wydaje się być stosunkowo regularny. Wynika z tego, że nowe inwestycje należy realizować przede wszystkim w okresie dekoniunktury. Tak czynią to właśnie Chiny. W okresie koniunktury trzymają swoje rezerwy w odwodzie, co najwyżej sprawdzają oferty, typują złoża i kopalnie do przyszłego przejęcia, oraz czynią ku temu odpowiednie starania handlowe i dyplomatyczne, aby w momencie najbardziej dla nich korzystnym zrealizować swoje zamiary bez zbędnych przeszkód biurokratycznych. Jest oczywiste, że procedura ta nie daje 100% pewności powodzenia, gdyż zawsze zdarzają się nieprzewidziane okoliczności uniemożliwiające nawet dobrze przygotowaną transakcję. Porażki te wiążą się ze zmianami politycznymi oraz nieprzewidywalnymi protestami miejscowej ludności. Jednak zdecydowana większość tak przygotowanych operacji jest realizowana bez większych przeszkód.

Chińskim atutem, przede wszystkim w Afryce, jest socjalno-ekonomiczna koncepcja zawierania umów w sprawie eksploatacji tamtejszych zasobów. Polega ona na połączeniu oferty Chin na wydobycie surowców z uprzednią realizacją obiektów infrastrukturalnych dla miejscowej ludności zatrudnionej przy budowie kopalni w danym kraju. Mogą to być domy mieszkalne dla załogi, drogi, szpitale, koleje, lotniska i inne obiekty infrastruktury, które są spłacane przez późniejsze wydobycie kopaliny. W Afryce tego rodzaju oferta – bez żadnych warunków politycznych

– jest przyjmowana z otwartymi rękami i skutecznie eliminuje zachodnią konkurencję. Mniej skuteczna jest ona w krajach Ameryki Środkowej i Południowej, gdzie tradycyjne przywiązanie plemion indiańskich do ziemi jest silniejsze, a oferty inwestycyjne i socjalne są interesujące dla rządów, a nie dla ludności i z tego powodu są one często oprotestowywane przez miejscową ludność, która nie zgadza się na inwestycje mogące naruszyć sprawowany tam kult przodków.

CHIŃSKIE MOCARSTWO SUROWCOWE

O zasobach surowcowych Chin publikuje się sprzeczne informacje. W tych analizach dominują jednak prognozy ich bliskiego wyczerpania się. Przy tym na ogół nie kwestionuje się informacji o wielkości wydobycia surowców mineralnych. Taki stan rzeczy uzasadniałby chińską ofensywę na pozyskiwanie ich za granicą. Jednocześnie szczegółowe badania naukowe, w tym również amerykańskie, przeczą temu pogładowi. Chiny mają powierzchnię ok. 9,5 mln km² i kraj ten jest jeszcze bardzo słabo i nierównomiernie zbadany pod względem geologicznym i surowcowym. Jednakże już dziś Chiny zajmują niekwestionowane pierwsze miejsce w wydobyciu najważniejszych surowców na świecie. Zachodnia klasyfikacja 10 państw przodujących pod tym względem nie pozostawia żadnych wątpliwości. Biorąc pod uwagę 13 rodzajów wydobywanych na świecie surowców, w wydobyciu 7 z nich Chiny zajmują pierwsze miejsce, a 4 następnych drugie miejsce, co ukazują dane tab. 1 (Basov, 2015).

Tab. 1. Światowi liderzy w krajowej produkcji górnictwa. Wyniki wyrażone w punktach wydobycia od 1 do 10 (wg Basova, 2015)
Table 1. World leaders in the national mining production. Results expressed in points of the output from 1 to 10 (after Basov, 2015)

Kraj Country	Złoto Gold	Srebro Silver	Metale szlachetne Other noble metals	Miedź Copper	Cynk Zinc	Ołów Lead	Nikiel Nickel	Kobalt Cobalt	Molibden Molybdenum	Ruda żelaza Iron ore	Boksyt Bauxite	Węgiel* Coal*	Inne Other	Razem Total
Chiny China	10	9	5	9	10	10	3	9	10	10	9	10	112	216
Australia Australia	9	7	1	5	9	9	6	7	0	9	10	8	64	144
Rosja Russia	8	6	9	4	0	5	9	6	0	6	3	3	73	134
USA USA	7	2	6	7	7	8	0	0	9	3	0	9	34	92
Kanada Canada	6	1	8	2	4	0	7	8	5	1	0	0	49	91
RPA South Africa	5	0	10	0	0	0	0	2	0	4	0	4	58	83
Indie India	0	0	0	0	6	4	0	0	0	7	6	6	39	68
Brazylia Brazil	0	0	0	0	0	0	4	2	0	8	8	0	34	56
Peru Peru	4	8	0	8	8	7	0	0	7	0	0	0	9	51
Meksyk Mexico	2	10	0	1	6	6	0	0	6	0	0	0	6	37

* Szacunki na podstawie wstępnych danych produkcyjnych z 2014 r. – z wyjątkiem węgla i uranu, dla których wykorzystano sumy z 2013 r.

* Estimates based on preliminary production data from 2014 – except for coal and uranium, which sums were used from 2013

Źródła: USGS, BP, raporty rynkowe, opinia ekspercka

Sources: USGS, BP, market reports, expert opinion

Chiny nie są zadowolone z osiągniętej dotychczas wielkości własnej produkcji górniczej. Owszem, wyprzedzają w tej dziedzinie konkurentów, ale w przeliczeniu tonażu wydobytej kopaliny na 1 mieszkańca kraju plasują się jeszcze daleko w tyle światowego rankingu.

Na własnym terenie prowadzą intensywne badania geologiczne i poszukiwawcze. Ich wyniki są rewelacyjne. Jak informuje wspólny raport USGS (*United States Geological Survey*) oraz ChGS (*China Geological Survey*) *Porphyry Copper Assessment of the Tibetan Plateau, China*, zasoby miedzi 11 złóż rozpoznanych w kominach porfirowych na Wyżynie Tybetańskiej wynoszą obecnie ok. 27 mln t miedzi i 800 t złota. Badany obszar ich występowania zajmuje ok. 240 000 km², a jest prognozowane znalezienie kolejnych złóż, zawierających ok. 145 mln t miedzi i 4900 t złota. Pod Lhunze w południowej części Tybetu, przylegającej do najwyższego pasma górskiego Himalajów, dokonano ostatnio kolejnych odkryć. Zheng Youye, profesor na Chińskim Uniwersytecie Nauk Geologicznych w Pekinie powiedział, że seria odkryć w ostatnich latach sprawiła, że potencjalna wartość rud w tym rejonie Himalajów wzrosła do 370 mld yuanów, tj. 58 mld USD (Chen, 2018).

Chińskie poszukiwania surowcowe na własnym terenie równoważą inwestycje zagraniczne. Dłaczego zatem,

mając tak wielkie własne zasoby, przykładowo tylko miedzi, Chiny w celu pozyskania potrzebnych im surowców decydują się na inwestycje w dalekich krajach obu Ameryk i Afryki? Prawdopodobnie wynika to z pilnej potrzeby otrzymania dostaw z dobrze rozpoznanych i przygotowanych do inwestycji złóż zagranicznych. Te własne wymagają jeszcze dodatkowych i dokładniejszych badań, przygotowania niezbędnej infrastruktury, kadry i wielu jeszcze innych elementów, które poza granicami są już dawno zrealizowane i przygotowane do eksploatacji. Jest to działanie równoległe i dobrze zabezpieczające interesy chińskiego mocarstwa surowcowego.

LITERATURA

- BASOV V. 2015 – China is burning through its natural resources. Mining.com – Infomine – <http://www.fenimining.com/en/news/news-china-is-burning-through-its-natural-resources-miningcom-infomine-vladimir-basov-april-26-2015-335.html>
- CHEN S. 2018 – How Chinese mining in the Himalayas may create a new military flashpoint with India. South China Morning Post, China Science, 20.05. 2018 – <https://www.scmp.com/news/china/society/article/2146296/how-chinese-mining-himalayas-may-create-new-military-flashpoint>
- MIHM S. 2018 – Copper fails miserably as an economic forecaster. Bloomberg News, 28.08.2018 – <http://www.mining.com/web/copper-fails-miserably-economic-forecaster-stephen-mihm>

Praca wpłynęła do redakcji 30.08.2018 r.
Akceptowano do druku 31.08.2018 r.